

TELEGRAFUL ROMAN.

Telegrafulu  e de doua ori pe septemana: joi'a si Duminic'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei; pe afara la c. r. poste, cu bani gata, prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Nr 44. ANULU XII.

Sabiu, in 4 Iunie 1864.

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl.  a pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia  ra cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua  ra cu 5 1/2 cr. s. pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. fa

Invitare de a prenumera

la

„Telegrafulu Romanu.“

Finindu-se cu 30 Iunie cal. vechiu abonamentulu Dloru abonati pe semestrulu I. alu anului curinte Ianuariu — Iunie si pe triluniulu Aprile — Iunie: prin acést'a se deschide abonamentu nou la „Telegrafulu Romanu“ pe semestrulu alu doilea alu anului curinte.

Condituniile rem nu cele cunoscute:

Abonamentulu pe 1/2 anu, pentru Sabiu 3 1/2 f.
pentru Tranni'a 4 f.
pentru principate 6 f.

Abonamentulu pe 1/4 anu, pentru Sabiu 1 f. 75 xr.
pentru Tranni'a 2 f. —
pentru principate 3 f. —

Sabiu in 1/13 Iunie 1864.

Redactiunea si Editur'a.

Ordinea lucrărilor

Adun rei generale a IV, care se voru tin  de Asociatiunea transsilvana pentru literatur a si cultur'a poporulu rom nu la Hatiegu in 1 Augustu 1864 c. n.

Siedinti'a I.

1. Membrii Asociatiunei adunati fiindu la 9  re dimineti'a la locul destinatu pentru tienerca siedintiei, alegu o deputatiune de 12 insi, spre a invita pre Escellenti'a Sea Domnulu presiedite in adunare.

2. Presiedintele deschide siedinti'a prin unu cuventu corespundiatoriu scopulu adunărei.

3. Indata dupa acést'a unulu din Secretarii Comitetulu comunica adunărei unu raportu despre activitatea Asociatiunei desvoltata in decursulu unui anu, cum si despre rezultatele, ce se voru fi ajunsu.

4. Cassierulu si Controlorulu asternu bilantiulu venituriloru si speselorulu anuale, cum si starea averei intregi a Asociatiunii.

5. Se alege o comisiune de cinci membri dedati cu portarea de contabilitate, spre a cercet  socotelele si a-si d  opiniunea in a trei'a siedintia.

6. Se mai alege si alta comisiune de trei insi, spre a conscrie intru intielesulu   -loru 6,8 si 9 intr'unu localu separatu membri noi, a incas  taesele si a le subministra Cassierulu.

7. Se alege si a trei'a Comisiune de cinci cu insarcinarea de a preliminar in consunetu cu lit. f. g. si h. din   23. spelele anului viitoriu si a le impartasi adunărei totu in a III siedintia.

Aceste comisiuni si-voru tin  siedintiele loru ser'a dela 6 p na la 8  re.

8. Presupunendu-se, că lucrările enumerate p na aici nu voru produce desbateri rapitoare de empu, presiedintele d  ocaziune doritoriloru de a citi seu a rosti p na la 2  re disertatiuni sciintifice seu artistice din c te voru fi fostu destinate spre acestu scopu, se imparte inse tempulu asiá, c tu fia-c rui oratoriu sa-i ajunga 1/2  ra.

Neci o disertatiune nu se ia la nici o desbatere. Disertatiunile resp. se voru tramite la Comitetulu Asociatiunei p na n 15 Iuliu c. n. a. c.

Siedinti'a II.

1. Fiind-ca in sensulu   -loru 11 si 29 din statutele Asociatiunei, functiunile membriloru Comitetulu, cum si ale

oficialiloru Asociatiunei, inc ta cu implinirea de trei ani; asiá adunarea generala va procede la alegeri noue, — intielegendu-se de sine, cumca at tu oficialii catu si Comitetulu rem nu la posturile loru p na la deplinirea nouelorlu alegeri, pentru că sa aiba la cine transpune oficiulu si actele.

2. Restulu tempului se implinesce iarasi cu ascultarea de disertatiuni.

Siedinti'a III.

1. Adunarea priimesce raporturile celoru 3 comisiuni alese din siedinti'a prima si le ia in ordine la desbatere.

2. Se mai impartasiescu adunărei inca si alte proiecte seu motiuni din c te se voru fi infatisiatu in cursulu tempulu la Comitetu.

3. Se instal za noii oficiali si membrii Comitetulu.

4. Se destina locul si dilele pentru a V. adunare generale. —

Din siedinti'a Comitetulu Asociatiunei transsilvane tienu la Sabiu in 7 Iunie c. n. 1864.

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 26 Maiu (7 Iunie) 1864.

Inceputulu la 10 1/2  re. Dupa cetirea protocolulu in limb'a germana, care fu priimitu f ra nici o observatiune; se continua desbaterea despre resiedinti'a instantiei a trei'a de apelatiune.

Din cei insinuati vine la ordine mai ant iu deputatulu L. Schneider. Vorbitorialu, dupa ce aduce inainte eminitetele cuvent ri ale consotiloru si antevorbitoriloru sei, dice: S'aru pară cui-va, ca fiindu mai eri alalta eri la desbaterea generala proiectulu regimulu priimitu in principiu, totu asiá se va priimi si la desbaterea speciala, insa nu e asiá; pentru ca nu numai suntu desbinate ideile acestei inalte case in doue grupe mari, ci mai suntu si opiniuni singure, alu c roru numeru suie la cinci; densulu din parte-si nu póte consinti cu nici unulu din aceste proiecte, f ra numai cu alu lui Herbert; pentru ca acest'a, dupa parerea lui, d  cea mai mare garantia. Apoi combate at tu proiectulu comisiunei, c tu si celelalte; dice intre altele, ca fiindu acumu legile austriace in tóte tierile in valóre, eara dintre inteliginti'a juridica transsilvana cei mai multi suntu adapati cu sciinti'a dreptulu celui vechiu; cumu s'aru pot  alege astfelu de membri la acea judecatoria, cari sa judece dreptu dupa spiritulu legiloru austriace? de aceea e bine, că acésta judecatoria sa-si aiba resiedinti'a acolo, unde suntu barbati, cari cunoscu aceste legi fundamentalminte. Diplom'a din 60 si patent'a din 61 nu patimescu prin acést'a, nici se clatina din temeliele loru; pentrucu intr'acelea se dice apriatu, ca numai in Ungari'a sa se faca unu foru supremu, ear celelalte tieri trebuie sa stea sub judecatori'a de cassatiune din Vienn'a. Vlas'a vine la ordinea vorbirei. O bert propune incheierea desbateri asupr'a   1.

Vlas'a cugeta, ca intentiunea Maiestatei Sale nu este de a desbin  trecutulu de viitoriu, f r c rca prin o punte nimerita ale aduce in armonia, c  asiá constitutiunea vechia cu reformele cele noue sa conlucre spre prosperarea patriei nostre; e pentru realisarea unei judecatori supreme in Transilvani'a, pentrucu o tiéra autonoma f ra judecatoria suprema e că unu scheletu f ra sufletu, si unu astfelu de scheletu nu voiesc  a lasă stranepotiloru sei (Bravo! in st ng'a.) Combate pre antevorbitorialu, care au disu, ca unulu dintre membri (Rom ni) s'au provocatu la votulu poporulu sicugeta ca opiniunea publica e opiniunea jurnaleloru, la cari s'au provocatu consotiulu seu, ear nu la votulu poporulu. In fine r ga pe Herbert, c  sa vorbésca mai cu discretiune asupr'a capacit tilorulu din Transsilvani'a. Antevorbitorii din centru se pl ngu, dice densulu, ca in Transsilvani'a nu aru fi destui ómeni cu

sciintie juridice, că sa se p^ota umpl^e numărul cerutu pentru o judecatori^a de a trei^a instan^{ti}a; le spune, ca la casu de lipsa singura natiunea aceea, de carea se tine centrulu aru fi in stare a dá 15 membri la acea judecatori^a; dar apoi déca voru cautá si între Magiari si Románi, cu câtu se va immulti numărul acest^a? si ca prin urmare acésta lamentare e netemeinic^a. Dupa tóte cele díse de elu remâne pentru realisarea unui tribunalu supremu in Transsilvani^a.

Filtsch, dupa ce espune, câtu s'au facutu situatiunea lui de critica dela cererea cuventului (de 3 díle) pâna acumu, si dupa ce si-espri^ma simtiulu seu, care nu-lu lasa sa odihnésca, cere dela inalt^a casa indulgentia spre a-i ascultá si cuventarea lui. Vorbitoriulu incepe cu aceea, ca elu au sprijinitu propunerea lui Herbert, si acést^a au facut^o din deplina convictiune, pentru ca elu e de parere, ca unitatea dreptului mai curendu ori mai târziu se va preface in unitatea imperiului. Atâtea cuventári escelente oppunnara propunerea acést^a, încátu densulu nu p^ote sa nu le admire, dara totusi nu-lu potura convinge a crede contrariulu. Fiesce cine, continua, déca-lu ataca vre o nenoróire, si-radica ochii in-susu cátra ceriu si cere ajutoriu si mangaiere; asiá cugeta ca si cetatianulu, care se vede periclitatu in dreptulu seu si-radica ochii sei cátra judecatori^a suprema, deunde ascépta dreptate; nu trebuie sa uitámu, ca mass^a a poporului vede si acum^a in Maiestatea Sea unu ce supernaturalu si prin urmare si pre judecatoriulu celu mai inaltu. Nu p^ote consimti cu Fogarasy, care díce, ca déca decisiunile se facu in numele Maiestatei Sale, e totu un^a, ori si de unde voru veni acelea. Combate parerea acelor^a, cari voiescu a documentá, ca judecatoriⁱ s'aru pot^e corumpe ori si unde, si díce, ca si implinirea oficiulu l'aru face judecatoriⁱ cu mai mare esactitate acolo, unde suntu sub priveghiarea Maiestatei Sele. Se alatura pe lâng^a propunerea lui Herbert, car in casu, candu aceea nu se va priimi, pe lâng^a proiectulu regimului.

Domzsa considerandu deosebitele propuneri, ce s'au facutu de cátra unii membri ai acestei inalte case, densulu in alte impregiurári aru fi de parere, ca tribunalulu supremu sa-si aiba resiedinti^a nu ori si unde in Transsilvani^a, — dupa cumu au dísu altii — fára totdeun^a in Clusiu; — dara dupa impregiurári si legile de fatia propune, ca acést^a fiindu unu dreptu alu Maiestatei Sele, sa se lase Aceluiasi spre hotarire.

Br. Friedenfels, in cuventare scurta va sa faca óresicare observatiuni esplicative inaltei case. Densulu nu vorbesce despre independinti^a judecatoriloru, nu despre unu testimonium paupertatis, care-lu atribuie unii capacitátoru din Transsilvani^a; nu vorbesce despre natiunalitati, despre diplom^a leopoldina, carea fu comentata fórte reu de cátra unu membru alu acestei inalte case; nu consimte cu aceea, cari lamentéza asupr^a celoru 12 ani- in cari rogandu-se a i se concede acésta observatiune — au luat^u mai antáiu Románii parte cá oficiali in servitiulu patriei, fára, dupa cum aminti mai susu, voiesce a face óresi-care observári. — Ce se atinge de propunerea lui Herbert, densulu, afara de óre câte-va puncte consimte pe deplinu cu acelu d. deputatu. De aci trece la autonomi^a tieriei si desfasiura, ca cumu aru trebuí aceea intielésa, si cum o intielegu unii de sinistru. Combate pre antevorbitoriulu seu Vlas^a, care s'a provocatu la opiniunea publica, la jurnale; díce ca in Transsilvani^a nu este nici unu jurnal^u in stare, cá sa-si atribuie opiniunea publica, dara elu cugeta, ca opiniunea publica e cu totu dreptulu cas^a reprezentantiloru, fiindu ca acestia suntu tramisi de poporu si autorisati de Maiestate a formá opiniunea publica.

Mai suntu si alti membri, cari se provóca la votulu univ^{er}salu alu poporului; densulu in sa nu crede ca va fi unulu dintre membri acestei inalte case, care s'aru acomodá dupa acestu f^ovotu, pentruca acél^a e fórte seducatoriu, acestu votu au servitu de multe-ori in multe state de mantéu^a celoru mai grozave minciuni, celoru mai infricosiate scandaluri. Asiá cugeta cá membrii acestei inalte case nu se voru preocupá de acestu votu, ci fia-care va lucrá dupa convingerea sea propria. Arata, ce este a se pricepe prin cuventulu „resiedintia imperatésca“, si cugeta, ca calea cea mai moderata, spre a-si ajunge proiectulu scopulu seu, e acél^a alu regimului, pentru care si densulu se declara, recomandandu-lu totodata si inaltei case spre priimire.

C. Schmidt. Stadiulu, in care se afla elu acum^a, e acél^a, care l'a documentatu totdeun^a representatiunea univ^{er}sitatiⁱ sasesci, si acést^a este: ca acea representatiune au fostu si este pentru o lege egala univ^{er}sala de justitia si administratiune. Si cá unulu, care voiesce sa fia consecuinte si credinciosu acelei representatiuni, nu p^ote si nici ca voiesce sa se declare pentru altu proiectu, fára numai pentru alu regimului.

Estremitatea, díce densulu, între proiectulu regimului si între alu lui Herbert nu e asiá mare, cá între proiectulu regimului si alu comissiunei; cáci pe candu acél^a duce la progresu, acést^a trece in regresu, si prin urmare densulu cu astfelu de propunere nu p^ote consimti nici decumu. Elu cugeta, ca déca aru fi judecatori^a suprema in Vienn^a, si barbatii transsilvani denumiti la acésta judecatori^a schimbandu-si ideile cu acci barbati mari ai Austriei, nu le va fi spre scaderé, ci tocmai spre mare folosu. Amintesce fasele, prin cari au trecut^u dreptulu austriacu, si arata, ca la desfasiurarea acestui^a pâna in stadiulu unde au ajunsu acum^a, au luat^u parte cei mai mari barbati, cele mai escelinti capacitáti. Se intórce la dreptulu transsilvanu, si díce, ca acést^a din stadiulu seu primitivu n'au mai esitu, fára au remasu totu in acea trista stare, in care domniá mai multu tari^a fisica, decâtu aceea a mintii. Trece preste cei 12 ani absolutistici in provisoriu dela 60 in cóce, si díce ca elu este convinsu, ca poporulu si acuma mai bine voiesce a fi totu acele legi absolutistice, decâtu confusi^a provisoriu acestui^a. Se alatura lâng^a proiectulu minoritatiⁱ si prin urmare si lâng^a alu regimului. In fine face pre fiesce care dintre membrii casei atentu, ca ori care, care nutresce idei separatistice, acél^a nu voiesce prosperitatea patriei sale. —

Fabini, intr^o cuventare umoristica, intreruptu adescori de risuri, si provocatu in mai multe renduri de presiedintele la ordinea dílei, díce cam urmatórele: Elu de si n'are a díce nimicu nou, pentru ca antevorbitoriⁱ lui au adusu destulu, totusi insinuandu-se trebuie sa-si dee si elu parerea. Va intrebá cineva, ca la proiectulu de fatia fost^u o unitate continua? Elu aru pot^e respunde, ca acésta unitate a duratu dela inceputulu proiectului pâna la § antáiu, candu se formá o maioritate colosala, si de va vorbí densulu câtu de multu si câtu de bine, totusi nu va fi in stare a convinge pre acea maioritate (Iaritate); ba de s'aru pogóri chiari si ángerii din ceru cu tonulu loru celu suavu, si n'aru fi in stare a abate pre contrarii. (Presiedintele-lu provóca la ordinea dílei.) Fabini continua, ca maioritatea acést^a asiá e de inderetnica, încátu dens^a aceea ce voiesce si face; nu din convingere, fára numai pentru ca asiá voiesce. Presiedintele-lu intrerumpe si díce, ca aici nu este vorb^a de maioritate, fára de combateri temeinic^e.

Fabini dupa aceste provocári, incepe cu tonu posomoritu a desfasiurá folósele, ce aru aduce alegerea resiedintiei tribunalului supremu in Vienn^a, si amintesce, ca prin separarea acestei judecatoriⁱ s'aru periclitá „salus publica.“

Fogarasy lauda in cuvinte inalte vorbirile membriloru casei in acestu obiectu. Combate pre C. Schmidt, care au dísu, ca legile magiare au fostu regresu, car nici unu progresu; i arata, ca de si tempurile si mijlócele pentru legislatiunea magiara n'au fostu asiá favorítóre cá pentru cea germana, totusi nici aceea n'a statu in locu; densulu in sa i se pare; ca suntu aici ómeni de aceea, cari se îngámfa de sciinti^a loru, si déca vedu pre altii numai cu unu gradu mai josu, séu numai li se paru a fi, si-tínu virtute, pre aceia a nu-i privi de asemenea loru; dara aceea se insiéla fórte, ca densulu cugeta, ca a despretiú in astfelu de casuri nu e virtute, nu e sciintia. (Bravo! Sa tráiesca! in stáng^a.) Déca voiescu domnialoru a impacá natiunile díferite si a le face amice, atunci nu trebuie sa atinga córdele cele mai doreróse ale uneia séu alteia. (Bravo! Heljes! in stáng^a.)

Nu simtu domni^a loru cá patrioti buni, ce se numescu, aceea dorere, ce o simte si densulu, ca scauncle acelea suntu góle de o parte mare de compatrioti demni? Se vede, ca nu; pentru ca déca aru simti si déca li-aru stá la inima unirea si intielegerea cu acestia, atunci negresitu n'aru vorbí astfelu; atuncea nu l'aru face a crede, ca insasi o parte din acésta inalta casa nu-i doresce. (Bravo! Heljes.) Trece la obiectulu dílei si díce, ca nu centralisati^a, ci libertatea popóreloru face unu statu puternicu. Sa ne uitámu in istori^a, díce, si vomu vedé consecuintiele centralisatiunci; vomu vedé, ca centralisatiunea cea mare din Franci^a au adusu dupa sine revolutiunea cea grozava. Scimu in sa, totu din istoria, si aceea, ca Austri^a inainte de 48 erá necentralisata, si imperatulu demandá acusi din Innsbruck, acusi din Prag^a totu cu acelu efectu, cá candu aru fi fostu in Vienn^a, in resiedinti^a sea. (Bravo! Heljes! in stáng^a.) Asiá dara nu prin stramutarea judecatori^e la Vienn^a vomu face poporulu nostru din patri^a acést^a fericitu, ci numai printr^o organisare buna a justitiei aici in patri^a nóstra. Cugetu, domniloru, ca va veni tempulu, dec Domnedieu sa vina câtu de curendu! candu aceste 4 natiuni voru dá mân^a de impacare un^a cu alt^a, si atuncea, vedédu confraternitatea cea buna între ele, chiaru Maiestatea Sea le va concede acestu foru aici in mijloculu loru. Prin urmare densulu nici decumu nu afla acuma, subt aceste impregiurári,

cu cale transpunerea acestei curți supreme la Vienn'a; fără e de parere, ca ea sa-si aiba resiedinti'a aici in tiéra. (Bra-vo! Éljen! in stâng'a.)

Herbert se defendea contr'a deputatului Vlassa, care au disu, ca sa vorbésca mai cu mare discretiune despre capacitatele tranne, si dice, ca elu n'a voitu sa vateme pre nimenea; totodata esplica, ca ce a 'nticlesu densulu prin capacitate.

Rannicher se scóla si intr'o cuventare lunga si infocata combate de o parte pre Episcopulu Fogarasy, ear de alta parte si-espriima mirarea, ca cumu au potutu cuventarea acés't'a a Episcopului sa afe atát'a partinire in stâng'a; dice ca Románii au disu ca suntu credinciosi imperatului, si déca e asiá, ca suntu credinciosi si multiamitori, arete acés't'a prin priimirea § 1 alu regimului (ho! ho! ho! in stâng'a), care cu voi'a si concedi'a Maiestatei Sele s'au prezentatu dietei.

Comisarulu regimului de Papp aduce inainte, ca senatulu judicialu cá judecatoria suprema pe atuncea in Transsilvani'a au aretatu óresi care inconvenientia; in sa face cas'a atenta, ca déca Maiestatea Sea nu aru intarí nici proiectulu lui Herbert, nici alu maioritáti, acés'ta inconvenientia s'aru traganá si mai departe, si dupace face nisce observatiuni personale asup'r'a Dr. Teutsch, Episcopului Fogarasy si E. Herbert, recomanda proiectulu regimului.

M. Binder cugeta, ca proiectulu lui Herbert nici decumu nu angustéza autonomi'a tierei. Au auditu dela unii antevorbitori, ca accia, ale câroru bance s'au góle, de aru fi fostu de fatia, negrsitu ca aru fi fostu pentru realizarea unui foru supremu in Transsilvani'a; densulu in sa cugeta, ca unii cá accia cari nu voiescu a sci de diet'a acés't'a, nici ca aru trebui bagati in séma; ca, dice elu, de aru fi fostu dupa voi'a loru, atungi natiunea romána nici ca aru fi inarticulata si sanctiunata. Asiá dara nu trebuie sa lucre nimenea pe socotél'a altora, fára fiesce care sa faca dupa convingerea sea, dupa simtiulu seu celu patrioticu. Cu Episcopulu Fogarasy nu póte consimti nici de cumu, pentru ca Eppulu Fogarasy s'a pusu pe unu terenu istoricu, pe care densulu nu póte pasi. Semira, ca unii deputati si-temu natiunalitatea prin ducerea judecatoriei supreme la Vienn'a, si cu atáta-lu surprinse acés'ta mai tare, cu cátu se dise din partea unui románu (Vayda) in limb'a magiara. Elu se declara pentru proiectulu regimului.

Presiedintele provóca pre membrii comitetului pentru drumulu de feru, sa se adune la 5 óre la preconsultare.

Cu aceste siediuti'a se 'ncehia.

Lucrurile din Romani'a.

Evenimintele din urma in principatele románe unite au devenitu de nou cestiune mare europeana, si pe candu tóte diu-riete se ocupa si preocupu de acés'ta cestiune, pe atunci pentru noi este datorintia dupla, de a cunosce, ce facu fratii nostri de preste Carpati.

Prin conventiunea de Parisu (7|19 Augustu 1858) poterile europene dedusera principatoru románe dela Dunare o constitutiune. Acés'ta constitutiune, precum e adevératu ca fu mai buna decâtu legile de mai nainte, prin cari Romani'a devenise mai numai o provincia russésca, pe atáta e de adevératu ca nu corespondeá pe deplinu dorintieloru natiunei románe, mai cu séma pentru aceea, ca nu imbiná cele déue principate Moldov'a si Tiér'a-Romanésca. Ceea-ce in sa nu facu conventiunea pergamentului, facu conventiunea inimeloru: uniunea se 'ncepu prin aceea, ca Romani'a alese in 24 Ianuariu 1859 principe pre același Ales-sandru Ioann I. (Cus'a), pre care-lu alesese Moldov'a in 5 ale aceleiasi luni si anu. Odata facuta uniunea personala, uniunea reala trebuia sa urmeze si ea, si 'n adevératu si urmá treptatu, unindu-se armatele, camerele, justiti'a, administratiunea, in fine si bisericile subt unu capu comunu in Bucuresci. Pentru-ca prin barbati bine simtitori, luminati si patriotici, parte mare rati de ai nostri din Transsilvani'a, resarise in Romani'a unu poporu tineru, cu idei nóue, care pretindeá acés'ta uniune personala si reala, si pretindear si pentru sine egalitatea de drepturi, ce conventiunea de Parisu nu i-o deduse. Amu avutu ocaziune a aminti de mai multe ori in acestu diu-riaru, ca un'a din scaderile cele mai batátore la ochi ale acés'tei conventiuni fusese legea electorala, carea dreptulu de alegatoru lu lega de censulu de 100 galbini venitu anualu, ear celu de alegibilu de censulu celu preste mesura esageratu de 1000 galbini — fára exceptiune. Prin acestu censu, in urma cârui'a se scie ca 2 alegatori avura odata sa aléga 3 deputati, — camer'a trebui sa devina aceea, ce 'n adevératu a si devenitu: o camera a oligarchiei, adica a unei mici si prea mici parti a poporului, a boierimeii banóse; ear mass'a cea mare a Populatiunei: tieranulu, mesterulu, negociatorulu, amplotiatulu, professorulu, inginerulu, mediculu etc. remase cu totulú eschisa din

representatiunea natiunei. Relele provenitóre de aci le cunoscemu cu totii; ciocoi, cari sciura amagi multu tempu opiniunea publica din Europ'a; se dedura de golu totdeun'a candu venira la desbatere cestiuni adevératu afundu taiátore in referintiele tierei; vomu numi numai legea pentru armarea tierei, legea rurala si legea electorala. Principele, inteliginte si patriotu cá putini domnitori ai Europei din diu'a de astadi, vedeá aceste rele, dar nu poteá si nu voiá sa le vindece inca. Nu poteá, pentru ca tronulu lui erá prea crudu in mijloculu valuriloru politice, in mijloculu atátoru familii tari si mari, cari nu poteau nitá, ca si ele au siediutu candu-va pe tronulu cestui séu celu principatu, si 'n fine nu poteá, pentru ca conventiunea de Parisu i legase mánile si-lu facuse respunditoriu pentru tóte faptele sele inaintea poteriloru mari europene. Dar iarasi nu voiá, cá sa nu surpe tiér'a, ce d'abiá incepuse a respirá mai liberu, de nou in pericolulu de a fi inundata de armate asiá numite protectrice si sa nu dea ansa strainiloru de a se amesteca in afacerile tierei. Pe de alta parte iarasi voiá sa convinga Europ'a, ca nu densulu, nu poporulu románu, ci conventiunea insasi si clientii eii suntu pedec'a ori cárei inaintari, ori cárei imbunatatiri. Si acesta politica sanatósa in adevératu ca duse la tint'a dorita; tiér'a, natiunea, lumea a vediutu, ca tóte partidele din tiéra se perendara in ministerie, „la potere“ dupa terminula technicu alu tierei. Romani'a au avutu in 5 ani 16 ministerie, si cestu de acum e alu sieptespediecelea. Presiedintele ministeriului de acum e Michailu Cogalniceanu, barbatulu ce impreuna in caracterulu seu inteligintia, moderatiune, energia, patriotismu, simtiu de dreptate, cu unu cuventu totu ce póte face pre unu ministru fericitoriu pentru tiér'a lui, unu barbatu, care in scurtu tempu si-a facutu, si, suntemu siguri, va face inca siesi si Romaniiei renume europeanu. Cogalniceanu dela venirea sea la potere si-a pusu tóte silintiele de a complaná conflictulu intre regimu si camera; dar nu-i succese, panacandu in fine césta din urma, discreditata si urgisita inlantru si inafara pentru duplulu rolu, ce-lu duceá maioritatea eii: de a fi liberala din gura, dar mica la sufletu in fapta, fu desfiintata prin ordinu domnescu in 2|14 Maiu, dupace refusase a desbate legea electorala si rurala propuse de guvernulu. Poporulu — si prin acés'ta nu 'ntielegemumai „mass'a cea cruda“ a d. Boierescu, ci enorm'a maioritate a locuitoriloru románi au priimitu acés'ta scire cu entusiasmu; si Domnitorulu in diu'a, in carea a dissolvatu camer'a, a potutu cutezá a umblá singuru, calare pe stradele capitalei, pentru de a se 'mpartasi de bucuri'a poporului Sea. Dieu, acés'ta nu sémena a tirania, dupacumu se silira fiii cei rei ai tierei a tipoti prin strainatate, si dupacumu, pe urn'a loru, au repetitu atátea diu-riete, — din nefericire si cele mai multe germane austriace! (Va urmá.)

Varietáti si noutáti de di.

(Denumire.) La Cancelari'a alica ungara se denumi Consiliaru extra statum intre alii si d. Georgiu Pop'a. Fericitámu acés'ta alegere, dorita si aprobata, suntemu siguri, de totu Románulu ungurenu. —

Dintr'a cincea programa a gimnasiului románu orientálu din Brasiovu, edata pe anululu scol. 186³/₄ de multu meritatu directoru d. G. I. Munteanu, estragemu urmatórele date: In class'a I. gimnasiala au fostu la capetulu anului 55 scolari, in II. 35, in III. 22, in IV. 13, in V. 6, in VI. 8, cu totulú 139. Scólele elementare, subordinate aceluiași directoru, avura in class'a I. 96, in class'a II. 77, in class'a III. 93, in class'a IV. 58 scolari. In fine in cele 4 classe de fetitie s'au instruitu 75 fetitie; — asiá dar numerulu totalu alu tinerimeii instruite in gimnasiu si institutule legate de densulu fu urmatoriu:

In gimnasiu	—	—	—	139.
In scóla elementara	—	—	—	324.
In scólele de fetitie	—	—	—	75.

cu totulú 538.

Cu anululu scol. venitoriu 186⁴/₅ se va deschide cu ajutorulu lui Domnedieu si class'a VII. gimnasiala. Din professorii vechi esira: P. I. Baracu si d. St. Iosifu; professori noi intrara dd. I. Ionasiu, I. Lengheru, dr. G. Petreanu si dr. V. Glodariu. — Precum a sporitu numerulu eleviloru fatia cu numerulu loru din anululu trecutú: asiá se vede unu frumosu adausu si la bibliotec'a si la celelalte colectiuni ale gimnasiului. — Program'a cuprinde si unu tractatu pretiosu asup'r'a gimnasiului, scopulu finalu si medioloru lui, — dela d. directoru gimnasialu.

Principatele románe unite.

Ca privire la serbarea dilei de 21 Maiu insiramu dupa

„Dembovitia“ și descrierea acelei di din partea foii oficiose:
 „Monitoriul.“ Eata ce dice elu!

Diu'a de 21 Maiu, care este menita a face epoca in istoria Romaniei, s'a petrecutu in Bucuresci in generala bucuria a populatiunei sele.

Nu vomu descrie cele prevediute de programulu publicatu, si care s'au si urmatu intocmai. Vomu reproduce acele necuprinse in programu.

Inaltimea Sea a mersu calare la Mitropolia, spre a asista la Te-Deum, cantatu de Presantitulu Mitropolitu, de trei Archierei si de mai multi preoti si diaconi.

Atatu la ducere catu si la intorcere, Domnulu a fostu incungiuratu de populu, ce-lu saluta cu mii si n'nterupte acclamatiuni. Multimea era atatu de mare si atatu de desa, incatu intorcerea Inaltimei Sele de la Mitropolia pana la Palatu a tinutu mai multu de o ora, fiindu ca valorile populului lu impedecau la totu pasiulu de a inainta. Tote ferestrele dealungulu stradeloru, pe care trecea cortegiulu, erau ocupate de dame; cununi si buchete de flori, poesii tiparite pe foi colorate se aruncau inaintea Inaltimei Sele, si omenii din populu si-intindeau hainele pe pavea, spre a trece pe ele calulu princiaru. Nici odata, nici chiaru in diu'a de 5 si 24 Ianuariu 1859, Bucurescii n'au avutu pe stradele si pe piatile sele unu populu mai entusiastu.

Nici odata Palatulu princiaru si piatia s'a nu au vediutu o aflutiune mai mare. Toti erau nerabdatori sa vadia sosirea Comisiunei ad-hoc, insarcinata de a depune in manile Inaltimei Sele rezultatulu voturiloru date in dilele de 10—14 Maiu! Ochii tuturoru erau pironiti asupra acelei foi de pergamentu, ce in calesc'a Presantului Mitropolitu era asiadiata pe o perina de catifea rosia; caci acea foia de pergamentu cuprindea vointia Natiiunei, plebiscitulu propusu poporulu Romanu in diu'a de 2 Maiu, si votatu de elu mai in unanimitate in dilele de 10—14 Maiu 1864! Nici musicele militare, nici sunetulu clopoteloru dela sutele de biserici ale Bucuresciloru, nici salvele de artileria nu poteau domina glasulu populului, care prin strigate frenetice, prin unu entusiasmu ardicatu pana la esaltatiune, saluta emancipatiunea s'a!

Publicamu mai josu cuventulu Comisiunei ad-hoc, respunsulu Inaltimei Sele, precumu si procesulu verbalu incheiatu de Comisiune spre constatarea voturiloru plebiscitului. *) Publicamu asemenea si cuvintule adresate Inaltimei Sele de Preasantulu Mitropolitu, in numele Clerului, de D. Vasilie Sturz'a Presedintele Curtii de Cassatiune, in numele acestei Curti, si de Municipalitate in numele orasiului. Tote aceste cuvinte Inaltimea S'a le au intimpinatu prin respunsuri speciale, care se reproducu mai josu.

Candu Inaltimea Sea au coboritu treptele Tronului, spre a primi plebiscitulu din manele Presintelui Comisiunei ad-hoc si Presantitulu Mitropolitu, o intreita acclamatiune, rostita de intrég'a adunare cu o unanimitate atatu de spontanea, incatu s'aru fi socotitu ca esia dintr'unu singuru peptu, a salutat acestu momentu solenelu in tota puterea cuventului, caci elu unia pre Domnu cu natiunea s'a, prin o legatura nedestructibila.

A fostu insa unu momentu, care a biruitu tote fazele programului, tocmai pentru ca acestu momentu nu era de mai nainte nici prevediutu, nici pregatitu. Acestu momentu a fostu, candu Inaltimea Sea, dupa sevarsirea cuvinteloru si respunsuriloru scrise, neconsultandu de catu propria Sea inspiratiune, cedendu emotiunei inimei Sale, emotiune impartasita de tota adunarea, sculandu-se de pe Tronu, a adausu cate-va cuvinte improvizate, a caroru espressiune cu greu pen'a o pote descrie, dar care au electrisatu pre toti ascultatorii.

„Domniloru, a disu Inaltimea S'a, sa lasamu cuvintele scrise, sa va adaugu cate-va cuvinte afara din programulu oficialu. Si mai inainte de tote, sa strigamu cu totii: Sa traiasca Romani'a!

Unu strigatu unanimu, rostitu de sute de glasuri a respunsu la apelulu domnescu. Sa traiasca Romani'a! Si acestu strigatu s'a repetatu de popululu, ce nu incepa in sal'a Tronului, si care umplea piatia Palatului!

„Parintii mei, a adausu Inaltimea Sea, si-au versatu sangele pentru drepturile Tieri. Domniloru, astadi mai multu decatu ori si candu mi aducu aminte, si sum otaritu a respecta acesta lege vechia a familiei mele. Ve juru, dar, Domniloru, in fati'a d-vostra, in fati'a intregii tieri, ca si eu voi scia a mori pentru aperarea drepturiloru si vointia Romaniei. Dar Domniloru, ve juru, ca voi poté mori, dar plebiscitulu, si totu ce elu fagaduieste Tieri, se va realisa!“

Dicendu aceste cuvinte, Inaltimea S'a a radicatu deasu-

pr'a capului Seu plebiscitulu, si coborandu-Se de de treptele Tronului, S'a confundatu in multime!

„Vomu mori cu totii!“ au respunsu sute de glasuri!

Este cu greu de a descrie solemnitatea acestui mare momentu. Cate-va minute nici s'a vediutu, ca Inaltimea Sea Se retrasese din sal'a Tronului; caci ochii tuturoru erau plini de lacrimi; caci tota adunarea era in picioare strigandu cu unu singuru glasu: „Nu sa moriti, ci sa traiti Dómne! Sa traiasca Romani'a! Sa traiasca 2 Maiu!“ Si aceste vivaturi din sal'a Tronului, resunandu de afara, s'au repetatu pe piatia Palatului si pe stradele megiesite!

La 2 ore a urmatu defilarea trupeloru garnisónei din Bucuresci dinaintea Inaltimei Sele. Inaltimea Sea se afla in balconulu Palatului, si a fostu salutat de trupe cu nenumerate acclamatiuni.

Ser'a, representatiunea dela teatrulu nationalu a fostu onorata cu presintia Inaltimei Sele. La intrarea Sea in logia princiaru, Inaltimea Sea a fostu intimpinatu cu acelesi acclamatiuni, care L'au salutat in totu cursulu acestei memorabile dile.

Nici odata Bucurescii n'au avutu o di asiá de frumoasa, si cu atat'a ma frumoasa, ca frumseti'a s'a nu i-a venit atatu din seninulu tempului, diu pompele serbarei, din iluminati'a splendida a orasiului, catu din bucuri'a si veselie a poporului, care pe fati'a s'a esprima ceea ce simtia, care areta ca avea consciintia dreptului, ce in diu'a de 2 Maiu dobandise dreptulu de a fi o natiune, dreptulu de a fi toti cetatieni, dreptulu de a lua cu totii parte la trebile Romaniei!

Toti acei ce au visitatu gradina Cismegiulu, dela orele siepte pana la 2 dupa amidia-nopte, toti acei ce au vediutu acestu populu in numeru de mai multu de 50,000, umplendu aleile acestei gradini prefacute tote in salone luminate cu mai multu de 50,000 lampe, toti acei ce au studiatu fisionomia acestui populu multumitu si veselu, au potutu intielege si resimti caus'a generalei bucurii; caci acesta cauza este „emanciparea classeloru desmostenite!“

S a b i i u in 3/15 Iuniu. (Felurite.) In privintia drumului de feru scimu dupa telegramele venite la „Herm. Ztg.“ din Vienn'a, ca regimulu e decisu a cladi lini'a Aradu—Sabiui Turnurosii: deocamdata se va face lini'a Aradu—Belgradu. Deca va aduce hotarirea dietei nostre transsilvane vreo schimbare in planulu acest'a, nu potemu predice; la tota ntemplarea in sa e lucru eutezatu, a ntreprinde cladierea unui drumu, despre care maiortatea locuitoriloru se convinge totu mai multu, ca nu va corespunde triebuinteloru tieri. — In dieta decurge de doue dile lupt'a pentru § 4 alu proiectului comitetului; rezultatulu eii pana la scrierea acestoru siruri inca nu era cunoscutu. — In dilele trecute a fostu intre satulu Boitia si contumati'a Turnulu-rosiu o rumpere de nuori, in urm'a carui'a se surpara muntii si acoperira, precumu audimu, o parte mare a drumului frumosu si scumpu, ce mergea pe malulu dreptu alu Oltului. Drumulu de feru, incatu scimu, va merge pe malulu stangu, — de va merge. —

De curendu se intempla o ucidere de tata in satulu Poplac'a; fiulu degeneratu s'a prinsu si s'a datu in man'a justitiei. —

In caus'a germano-danesa s'a prolongitu armistiulu pana pe 13/25 Iuniu. —

Nr. 9—2 **Escriere de concursu.**

Devenindu vacanta statiunea de invetiatoare la scol'a fetiteloru din comun'a opidului Resinari, se deschide prin acest'a concursu spre ocuparea ei.

Cu acestu postu este impreunatu unu salariu anualu de 262 fl. 50 xr. v. a., unu relutu de lemne de 16 fl. 60 xr. si bani de cortelu de 16 fl.

Dómnele concurinte voru ave, prelanga cererea scrisa de man'a domniei loru, a dovedi prin atestate bune,

a) ca au dusu pana acumu o vietuire nepetata in tota privintia;

b) ca sciu citi si scrie bine romanesce; si

c) ca sciu totu feliulu de lucru muierescu de mana, trebuitoriu femeiloru nostre, si se pricepu bine la invetiarea altor'a.

Cererile in asta privire suntu a se indrepta franco catre oficiulu mai josu insemnatu (Post'a Sabiui) celu multu pana in 31 Iuliu a. c. cal. nou; fiindca harthielemai tardiu sosite nu se voru poté lua in considerare.

Resinari, 9 Iuniu 1864.

Oficiulu opidanu.

La numerulu precedentu alu „Tel. Rom.“ pag. 173 col. 1 sa se indrepteze in locu de: concurentu, concursulu, in locu de 282 fl. di 292 fl. v. a.

*) Noi le comunicamur in nrii trecuti.

Red.)